Ч. 141. Чернівцї, пятниця дня 26. листопада (9. грудня) 1904 р. Рочник XX.

ВИХОДИТЬ в ЧЕРНІВЦЯХ
що середи, пятницї і недїлї,
з тижневим додатком
„РУСКА РАДА“.

Редакция, адмiнiстр. i експедиция
при улици Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від оплати почтової.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“
разом з „Рускою Радою“:

на цїлий рік	20 К. —	с.
„ пів року	10 „ —	„
„ чверть року	5 „ —	„
„ місяць	1 „ 70	„

Поодиноке число „Буковини“ 16 сотиків.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Вісти з Відня.

Відень, 6. грудня 1904.

Вже три тижнї, як парлямент скликаний, а за той час не враджено і не полагоджено нїчого, хотьби на один попах табаки.

Засїданя ради державної попередила була радісна вістка, що президентови міністрів, др. Керберови вдало ся номінациєю ческого мінїстра Ранди і ческо-польскими паралєльками при учительских семинариях в Шлеску удобрухати ческих послів і витягнути парлямент із забагненя, в яке він попав вже від семи лїт, до позитивної працї для нидїючих народів цїлої держави. Тим часом показало ся на жаль, що ся наперед вислана вістка була тільки виразом горячих бажань як правительства так суспільности нашої держави.

Причиною багнистої застої в Австриї є Нїмцї. Вони витворили собі в державі упривілейоване становиско і коштом більшости надіяли ся утримати ся на тім становищи і після мадярского взору стримувати всї другі народи в їх культурнім розвою. Тим часом всї не-нїмецкі народи, хоть дуже звільна, але таки поступали крок за кроком наперед і прийшло до того, що особливо Чехи стали з ними конкурувати. Се Нїмцїв занепокоїло. Вони природної культурної конкуренциї з більшостию населеня держави не потребують, бо знають, що тої природної конкуренциї не витримають. Тож вхопили ся за насильство. Сїм лїт тому назад, як розпочали обструкцию в парляментї і не допускали в радї державній через три роки до нїякої роботи. Таким чином всилували правительство стягнути розпорядженє, котрим впроваджене було в Чехах попри нїмецку і ч е с к у мову у внутрішнім урядованю, тай спинили також заспокоєнє всяких культурних потреб не-нїмецких народів, особливо що до не-нїмецких середних шкіл і унїверзитетів.

Розуміє ся, що се викликало обуренє особливо серед ческих послів. Тепер здіймили знов Чехи бурю в парляментї і не допустили тай не допускають до нїякої роботи по нинїшний день. Так пропали в р а д ї д е р ж а в н і й вже чотири роки без нїякої позитивної працї. Чехи стоять на тім, що доки в Чехах не приверне ся їм назад ческої мови у внутрішнім урядованю і не запевнить ся утвореня другого ческого унїверзитету, доти не допустять до нїякої роботи в парляментї. І на тім стоїть все в радї державній від чотирох років.

Заходить тепер питанє, хто при тім більше тратить а хто більше зискає?

Нїмцям вихід з неробітя в парляментї — хиба найменьша. За довгий час свого верховодства придбали собі вони такий великий засіб культурний, як духовий так економічний, що довгий час можуть тим засобом вигідно жити. Инакше другі народи. Не-нїмецкі народи потребують конечно парляменту для ухваленя п е к у ч и х потреб, як на поли просьвітнім, так і економічнім. Через запертє жерела до культурного розвою, ті більше або меньше нерозвиті народи засуджені на нидїнє. А се виходить очевидно лише на користь верховодів в державі, себ-то упривілейованих Нїмцїв. Здорові відносини в парляментї знова не на руку Нїмцям, бо там по найбільшій части треба булоб ухвалювати закони для заспокоєня конечних культурних потреб доси занедбаних народів, на що в парляментї знайде ся більшість майже завсїгди. Найнагляднїйшим приміром на се цилїйска словіньска ґімназия.

Перед трома роками спонукав був др. Кербер парлямент 1500 мілїонами, призначеними на інвестицийні цїли, до тримісячної працї. При ухвалюваню буджетових позиций найшла ся таки нешукана більшість за вложеною сумою за цилїйскою ґімназиєю. Тодї то нїмецкі посли страх зашуміли, мовляв, чому Кербер не постарав ся о те, щоби не було більшости за тою позициєю!

Отже ясна річ х т о не згорів за нормальною роботою в парляментї. Виходить на таке, що Чехи спинивши раду державну, роблять на користь Нїмцям. Нїмцї нїби бідкають ся, що парлямент дармує, накликують до роботи, вказують на Чехів як на виновників державного хаосу — але між собою затирають з радости руки що найшли ся другі, які закрили перед сьвітом їх — властивих киринників в державі. На дїлї-ж нїхто так не боїть ся ретельної працї в радї державній як власне Нїмцї.

Новий доказ на се, що Нїмцї зараз на ново зашуміли, як лиш пішла чутка, що др. Керберови удало ся втихомирити Чехів, немов би єму вдало ся запевнити позитивну роботу в теперішній сесиї.

Вже номінация Чеха Ранди мінїстром, та креованє ческо-польских паралєльок на Шлеску були Нїмцям солею в очах а тут як раз перед отворенєм ради державної вибухла бійка у Інсбруку, що зависла зловіщим вихром над парляментом. Але, як би тій справі трохи докладнїйше придивити ся, то виглядає так неначеб якось та інсбрукска бійка виринула немов на замовленє. Суд інсбрукский зажадав тепер виданя двох нїмецких послів: Берґера і Штайна за те, що підюджують там населенє до галабурд! Тепер торочуть Н ї м ц ї ту інсбрукску бійку в парляментї вже три тижнї, немов би хто пустив млиньский камінь, аби обертав ся пішки без збіжа!

Тепер здає ть ся, що вже і Чехи похопили ся. Число послів за полишенєм обструкциї, а за переходом до парляментарної опозициї що раз, то зростає. Ще минувшого тижня побідила партия обструкціонїстів, партия Крамаржа, але показує ся, що верх готова взяти таки друга, головно моравска партия. Се показує ся з того, що минувшого тижня ухвалено допустити закон запомоговий до буджетової комісиї! Підчас голосованя над сею принципіяльно важною справою н е б у л о Ч е х і в в п а р л я м е н т ї! Се каже багато здогадувати ся! Врештї вже довший час ходить чутка, що Чехи шукають лиш якоїсь доброї нагоди, аби з честию залишити обструкцию. Вказують на се також півурядові статї по певних ґазетах, особливо в Montagsrevue, де Чехів дуже гласкають попід борідку. Приготовлює ся щось далекосяглого.

Володимир Винниченко.

Контрасти.*)

(Нарис.)

Гликерія випила вже третю чарку ґустого, міцного лїкеру і почуває себе надзвичайно приємно: так любо, так затишно сидїти, спершись спиною на дерево і лїниво прислухатись до сих згуків, змішаних з балачок спільників пікнїку, з лопотїня листя, з щебетаня пташок, з дзвону пляшок, виделок, ножів, тарілок. По всему тїлї розлита така хороша, нїжна втома, у грудях дзвенить якесь мягке, тепле, добре чуття, не хочеть ся нї рухатись, нї говорити, — хочеть ся тільки щасливо, радісно усьміхатись. Те незадоволеня, яке було в неї з початку від того, що вибрали для пікнїку сей лїсок, тепер щезло, і вона вже навіть залюбки заговорила-б до Катї, як би не ся втома.

Гликерія приплющує трохи очи, і їй здаєть ся, що вона тихо-тихо пливе на якихсь оксамитових, теплих хвилях, які мягко колихають єї, а перед нею плавко проходить ся картина прогалини з розстелєними скатїрками, повними пляшок, тарілок, всяких наїдків, напитків, з сидячими, на пів лежачими постатями знайомих мужчин і подруг. Вони щось говорять між собою, кричать, регочуть ся, але вона не прислухаєть ся добре, — їй доволї сих згуків не гучних, мирних, гармонїйних.

Сонце вже заходить десь там за деревами, і рожеве сьвітло єго косих промінїв не бє, не ріже в очи, а так спокійно фарбує листя, постатї, еквіпажі, розпряжених коней, кучерів, самовар з синїм димом, рожеві, білі, темні убраня панночок і мужчин; всї сї фарби мішають ся з рожевим кольором і вбирають в себе очи.

— Катерино Ісаєвно!... Змилуйтесь!... Господь мене вбий, не винен! Присягаюсь вам постолами Магомета, — молить про щось „сей комік Жабурин“, як звуть єго знайомі, і стає навколїшки перед Катею, якось кумедно витягаючи до гори свою маленьку головку. Катя схиляє на бік голову, сміє ть ся і бє єго серветкою по плечи. Сей „комізм“ Жабурина, єго присяганя, залицяня до Катї давно вже відомі Гликерії, але вона дивить ся на них, добродушно посьміхаєть ся і почуває себе ще краще.

— Жити треба, моя панї, вміючи! — говорить Іван своїм тихим, мельодичним баритоном, наливаючи Зонї в чарку вина. — Не склавши руки на порожних грудях, — як сказав якийсь поет, — плисти за житєм, а самому гребти... А перш усего — треба твердо і завжди памятати, що ти живеш... Люде се забувають якось, все збирають ся, готують ся до якогось будучого житя. А се страшна помилка!... Ох, яка помилка!

Він з жахом дивить ся на Зоню, що спокійно слухає єго, і видно по єї млявому, дуже напудреному лици і синїх, вялих очах, що вона думає щось своє, таке-ж десь вяле і млаве, як і вся єї повна, покійна постать. Але Іван своїм звичаєм не бачить того, — блїде, нервове лице єго, з чорною, гострою борідкою і вдумливими очима, зхвильоване і, видно, трохи пяненьке; білий, широкий лоб єго з тою знайомою Гликерії жовтизною по краєчках, укритий дрібними краплинами поту; губи, видно, сухі і горячі. Гликерія прислухаєть ся знов і чує, як він говорить:

— Менї, знаєте, здаєть ся, що з такого погляду можно згодити ся з словами Христа: „не печіте ся“, в перекладї: „не турбуйте ся, не клопочіть ся“. Розумієте? Не те, що не купуйте собі на завтра чаю і сахару, а не уявляйте собі ріжних неприємних почувань... Се найголовнїйше... Почувань! Що-ж таке життя, як не довгий, довгий ряд усяких почувань?... І зараз, в сю хвилину я *живу*, я маю якісь почуваня, хоч би і від сього вина... Не все одно? Через що-ж се житя мусить бути гіршим, нїж те будуче, для якого всї так клопочуть ся, і головним чином клопочуть ся до самої смерти?! Теперішні переживаня ввижають ся за переходні, неважні, а от там десь, нїби то в будучому, буде все. І біжать, біжать, поспішаючись відмахують ся руками від всього, а як не можно відмахнуть ся, ледве приторкнуть ся губами і знов спішать і, помитьте, минають те, чого шукають. Шукають житя, а воно у них перед носом... Ви вдивіть ся, удумайтесь, скільки житя у кождого чоловіка, скільки гри, думок, почувань. Ви тільки слїдуйте за кождим так про себе — і ви побачите, скільки втїхи се дасть. Люблять слїдувати за житєм зьвірят, а те забувають, що самий цікавий зьвір — то чоловік. Яке богацтво руху, житя!...

Гликерія відводить від його очи і починає слїдкувати. Дїйсно, скільки руху, житя! як все приємно, мило! От сидить на дишли брички кучер Семен і, попихкуючи „ароматною“ папироскою, балакає з Дунькою. Дунька біліє серед зеленого своїм білим фартухом і, заклавши руки за спину, очевидячки кокетує з ним. Але Семен, видно, не дуже то вважає, бо дивить ся кудись поза Дуньку і десь, певно, своїм звичайним флегматичним тоном говорить:

— Нам ті факти вже звісні... шукай дурнїщих!

Гликерія дивить ся на Дуньку, як та жваво і ґраціозно повертаєть ся своїм станом, і вже не почуває того неприємного, ревнивого чуття, що завжди ворушилось у неї, коли вона дивилась на свою покоївку. Їй думаєть ся, що дуже гарно було-б оженити Семена з Дунькою, і навіть уже уявляєть ся їй, як вона, після того як побереть ся з Іваном, покличе Дуньку і, пообіцявши дати добрий посаг, скаже, що буде старатись за ню перед Семеном; як Дунька дуже-дуже почервоніє і, затуливши лице рукавом, утиче на кухню, і як всї будуть сьміяти ся веселим хорошим сьміхом... Справдї, як легко можна зробити своє житє таким, щоб у єму було більше приємного, нїж неприємного, як можна жити повно, радісно, щасливо.

— Панове! панове! — кричить Микитенко. Оповіщаю вам велику новину!

Всї замовкають і дивлять ся на єго незграбну, дужу постать в незграбному

---

*) Кіевская Старина. Том LXXXVII.

Чехи врешті не втратили би зовсім на репутациї, залишивши обструкцию і без ніяких запевнень зі сторони др. Кербера. Вони-ж наглядно показали, що без них а тим меньше проти них парлямент не вдіє нічого, За те, приступивши до парляментарної роботи, довели-б до того, що властиві обструкціоністи в державі і раді державній зловили-б ся як миш на лапку.

Тим часом пророцтво в нашім парляменті, чи сяк, чи так, дуже неоплатне, бо з далеко більшою певностию можна виворожити сонце або дощ, ніж вгадати, що в нашім парляменті буде за 24 годин. Справа стоїть тепер тут так, що Чехи домагають ся від правительства певної заяви з найвищого місця дотично урядової мови в Чехах і другого ческого універзитету. Кербер не хоче, бо властиво не може їм таку заяву зробити і правдоподібно розібе ся на тім все, так що парлямент розійде ся сими днями до дому з тим, з чим зійшов ся 17. листопада.

Озірний.

Утраквізм в ґімназиї.

(Написав др. Мирон Кордуба).

(Конець).

I якаж се ціль, для котрої приносить ся такі величезні жертви? Безперечно, що знане німецкої мови, як одної з сьвітових мов є річ дуже хосенна. Але перш за все треба зазначити, що знане мови не може нікoли бути цілию образованя а лише помічним средством. Чужа мова о стілько нам потрібна, о скілько отворяє нам нові скарби своєї літератури і дає нам можність познакомити ся з творами людского ума, списаними власне у тій мові. А до сего не конечно аж вимагати цілком свобідного орудуваня сею мовою в слові і письмі — тут вистане таке знане мови, щоб певно і ясно розуміти твори писані сею мовою, а се дасть ся осягнути й без утраквізму. Воно, певно, не зле булоб допровадити й до цілковитого орудуваня чужою мовою — але перш за все утраквізм не допроваджує до сего, а навіть коли-б і удало ся єму се осягнути, то та осягнена користь нескінчено мала, не стоїть у ніякім відношеню до жертв їй посьвячених. Вже минули часи, коли пізнане чужої мови ставили осередком образованя, минули часи т. зв. латинських шкіл, які у нас, в Австриї, задержали ся були аж до половини XIX. в. аж до звістної реформи Боніца. Був навіть час переходовий, де у ґімназиях і на т. зв. фільозофічних курсах заступлено латиньску мову викладову латиньско - німецким утраквізмом. І коли прихильників языкового утраквізму не переконали наші виводи, нехай заглянуть до тогочасної педаґоґічної літератури і розважать ті арґументи, які тоді вже підносили против сеї системи.

А що-ж доперва, коли на основі дійстного стану річий прийдеть ся зазначити, що утраквізм навіть тої одної цїли, повного знаня німецкої мови у письмі і вислові, зовсїм не осягає. Признати можна, що ученики висших кляс мають більшу вправу у німецкім вислові, як примірoм в Галичинї, де німецкої мови учать лише як звичайного предмету, але до свобідного орудуваня сею мовою не доходять. Се потвердить кождий, хто учить в утраквістичних ґімназиях, або близше знакомий з учениками таких заведень; на се ми впрочім вже й висше вказали при обговореню науки історії [1]. А й се невеличке plus осягає ся коштом рідної мови. Бо коли слідити умовий розвій учеників від початку ґімназияльної науки через кілька років, то зараз кидає ся у очи постепенне заникане відчуваня духа рідної мови. Вистане порівнати мову в задачах учеників першої а відтак висших кляс, щоби найти повне потверджене нашого висказу. Вже то саме, що ученик більшу половину предметів вчить ся в чужій мові, обмежує можність свобідного вислову у рідній мові, бо єму не достає цілої маси технічних назв. Він набирає цілими масами німецких зворотів, затрачує почуте рідної складні і стилю. Коли входить до ґімназиї має знане бодай одної тоб-то рідної мови — в утраквістичній ґімназиї затрачує се знане а знане чужої, німецкої присвоює собі лиш по части. Коли до сего додамо то, на що ми висше вказали, що подаване науки в чужій мові відбуває ся коштом ще й загального образованя і знаня, то стануть нам всї наслідки языкового утраквізму у цїлій величи перед очима. Він перепинює правильний розвій образованя і витворює у учеників пів-образоване, той жалкий стан души, що набрала у себе цїлі копиці сирого материялу і не має сили его перетравити, переробити у живе пізнане. І протеґована ґімназиєю привичка оперувати незрозумілими понятями, повтаряти слова, не здаючи собі справи зі змісту, остає відтак дуже часто на цїле жите і робить з людини карикатуру.

Тепер, коли вже від більш чим цїлого столїтя всюди в цивілїзованім сьвітї кладуть основою образоване не то в середних школах, але й на універзитеті (з виїмкою хиба подекуди теольоґічного факультету) рідну мову, коли загально підносить ся голоси, що рідна мова мусить бути осередком цїлої ґімназияльної науки — тепер ще, повтаряю, робити досьвіди з середновічними латиньскими школами, хочби й перелицьованими на німецкі і з языковим утраквізмом, се, лаґідно кажучи, що найменьше анахронїзм. Не від річи буде пригадати на памятні слова, які сказав німецкий цїсар при отвореню шкільної конференції в Берлїнї 1890 р. „Wer „selber auf dem Gymnasium gewesen „ist und hinter die Coulissen gesehen „hat, der weiss, wo es da fehlt. Es „*fehlt vor allem an der nationalen Basis. Wir müssen als Grundlage das* „*Deutsche nehmen*; wir sol„len junge Deutsche erziehen und „nicht junge Griechen und Römer“ [2]).

[1]) Пригадуємо, що коли сего року в І. ґімн. в Чернівцях злучено VI. утракв. клясу з чисто німецким відділом, показало ся, що в німецкій мові наука не може відбувати ся спільно і по двох місяцях проби, науку сеї мови знова роздїлено.

[2]) Verhandlungen über Fragen des höheren Unterrichtes, Berlin 1891. S. 80.

Що ті слова в приноровленю до наших обставин означають, стане кождому ясно. І коли німецкі ґімназиї в німецкім цїсарстві мають за мало національного духа, то щож казати про наші утраквістичні заклади. А чейже й Словінці, Русини й Румуни мають право домагати ся, щоб їх молодїж виховувала ся в народній мові і в народнім дусї, бо аж се буде запорукою їх дальшого розвою. Зі сторони Словінців вже піднесено публичний протест против языкового утраквізму в брошурі: „V boj za slovensko solo spisal Matej Razun. V Celovcu 1904. Нехай тепер й тих наших кілька заміток sina ira et studio прийме шкільний заряд під розвагу.

Чернівцї в падолисті 1904.

Політичний перегляд.

Бунт в полудневій Африцї.

Із полудневої Африки наспіла вістка, що віддїл Готентотів-Вітбоїв в числї трох сотень заатакував німецку компанїю в Вармбад, але єго відбито. Нїмцї втратили в тім бою 13 вбитих і 20 ранених. Під Ромамдріф розбили Готентоти нїмецку патролю. Збігцї, що прибули до Упінґтон оповідають, що тубильцї вимордували богато родин нїмецких кольонїстів, допускаючись насиль на жінках і дїтях.

Події в Фінляндиї.

Цар іменував тайного радника Таґанцева предсїдателем комісиї, котрій поручено, щоби она „погодила“ закони державні з законами Фінляндиї. Межи російскими членами тої комісиї знаходить ся також і професор міжнародного права Мертенс.

Ще замітнїйша друга подія: Правительственний Вестнїк приносить ось таку вістку: Ґенерал-ґубернатор повідомив фінляндский сенат, що цар зарядив, щоби відданим з Фінляндиї особам, котрих вибрано послами до сойму або начальниками шляхотских родин, що належать до сойму, вільно позістати аж до кінця сойму у Фінляндиї,

---

сюртуцї з довгими полами. Микитенко приймає урочисту позу, піднимає руку і чекаючи замирає.

— Ну? — нетерпляче питає Катя.

— Слухайте!... Всї слухають? У Зїнаїди Карловни одно ухо вище другого!... Ха-ха-ха, — і Микитенко задоволено регочеть ся, дивлячись на трохи зчервонїлу Зїну.

— Фі! Який ви дотепний! — кидає Женя і знова повертаеть ся до Олекси Гусляра. Всї теж відвертають ся, і нїхто не сьмієть ся. Але Гликерія вже не бачить недотепности Микитенка, який завжди має на се претенсию; її цікава ся гра поглядів, сьміху: то зневажливого, то дурноватого, то лїнивого, цікаво се життя ріжних почувань, яке пробиваєть ся крізь байдужі рухи, крізь прудкі погляди, крізь незначні слова і фрази.

— Не хочете? — держучи над Зоїною чаркою пляшку з лїкером, питає Іван. — Сеж лїкер... *Гликерія, лїкер і я*, — говорить він старий каламбур і показує рукою на Гликерію, на пляшку і на себе. Виходить, нїби він два рази говорить: Гликерія, Гликерія. Зоня усьміхаєть ся, але мовчки крутить головою.

— Ну, значить, я сольо — підіймаючи чарку до роту і обережно пючи з неї, добродушно дивить ся він на Зоню. І Гликерію вже не дратує так неприємно, як перше, сей каламбур з її негарним, мужичим імям, а навпаки здаєть ся дотепним і повним змісту. Виходить, що вона, він і вино складають з себе щось едине, яке все такі висловлюєть ся в одному: Гликерія. І їй так мило дивитись на се миле, розумне лице коханого, на его білї, невеличкі руки з довгими, чисто скульпторськими пальцями, на глибокі, пекучі очі. Хочеть ся нїжно-нїжно взяти сю хорошу голову, притулити до грудей і мирно, щасливо завмерти під сей гармонїйний гомін природи і людей, під сї ласкаві, тихі почування.

— Ваня! — ласкаво, тихо говорить вона солодким голосом, і хоча не знає, що сказати єму, але почуває потребу хоч згуком голосу висловити своє хороше, добре чутя. Катя озираєть ся, дивить ся на ню і Івана і знов відвертаєть ся. Але „Ваня“ ставить чарку і, щось згадавши, не чує її і, звертаючись до Зонї, що задумливо мне повними, пухкими руками серветку інїціялами Гликерії, починає живо говорити:

— А таке з'явище, як контраст? Га? Тут вам все: і історія думки, і історія людского слова, і естетика, і... Тут все! Возьміть ви хоч таке, ну...

Іван водить очима навкруги і з'упиняєть ся на конях, що пасуть ся біля еквіпажів.

— Ну, возміть хоч сих коний. Дивіть ся, як переплїтають ся фарби, які контрасти, які тони... Чорне і біле! Одно чорне не зробить вам такого вражіня, а поруч з білим воно грає видатну ролю, відтїняєть ся, виступа релефно, грає... А психіка? Наприклад, цинїзм і святість, поруч одно з одним. Тут просто дух захоплює! Я хочу лїпити тепер одну річ. Так, знаєте, тема така — огидливе і гарне. Огидливе мусить бути жінкою, не дуже старою, але страшенно гидкою, з таким, знаєте розпустним виглядом в обличю, з страшенним цинїзмом души і тїла. А поруч молодий, гарний юнак з полумям сили і такого, знаєте, захоплюючого бажаня боротьби за добро, за красу: невинний, чистий, палкий! І одно поруч з другим. Контраст який!

Гликерія згадує, що той будинок, який вони обдивлялись, щоби наняти, і в якому вже постановили зробити деякі перерібки задля Іванової майстернї, хазаїн (як казала швачка) несподївано продає комусь. Певно, доведеть ся шукати другого, або з новим хазяїном знов говорити.

— Ваня! — кличе вона знов.

Іван озираєть ся, кидає „зараз, зараз“ і знов звертаєть ся до Зонї:

— І помітьте: такі контрасти на кождому кроцї, в кождому з'явищи: вони минають ся, чергують ся, складають з себе самих знов контрасти. Се така гра, знаєте... я страх як люблю слїдкувати за ними! Буває стільки краси, стільки змісту, що аж знемога якась на тебе впаде.

— Ваня!! — голоснїйше гукає Гликерія і чує, як їй щось неприємно остро проходить у серцю, а голос стає тонким і різким. Катя знов дивить ся на ню і на Івана, саркастично посьміхає ся і відвертає голову.

— Зараз, зараз! — кидає „Ваня“. — І видно, що люди, так страшенно консервативні, пасивні. Наприклад прилїпились до одної форми, старої, збитої форми краси і гадають, що в нїй все що... дійшли до геркулесових стовпів!

Гликерія почуває, як горяча хвиля крови підіймаєть ся їй у грудех, надавлює їх і вогнем суне до лиця. Їй соромно до болю, до скаженої злости. О, який сором! Він навіть не хоче дивитись на ню, а вона уявляла, що в нїм справдї є якесь чутя до неї. До неї, до сего острого, пацючого лиця з рідкими зубами і рябуватими щоками, з сею мізерною, жовтуватою косичкою. О, прокляття! Вона, дурна, могла думати, що її міллїони, мужичі, батьківські міллїони, які ще, здаеть ся, пахтять вівцями і потом наймитів, сї мілїони не мають нїякого значіня для него. Вона, ідіотка, могла думати, що ся артистична, нїжна натура на ню звернула свою милостиву увагу, а не на мілїони, що вони отцї панки, інжінери, чиновники, ґенеральскі дочки, титулярні, благородні. що вони пють її вина і катають ся на її конях зза любови і поваги до неї. О, прокляття!

Їй хочеть ся, як, бувало, робила малою, з лютим вереском упасти на землю і люто битись об неї головою; хочеть ся несамовито схопитись і з ненавистю упястись нїгтями в се нїжне, брехливе лице з глибокими очима; хочеть ся дико, по мужицки, схопити за край скатірки, шпурнути на них сими фляшками, тарілками і хлискати їх нею і кричати: „геть звідси! геть з мого лїсу, голопяти! геть! геть!“

(Далї буде).

і брати участь в его нарадах. Цар признав то, що участь в нарадах сойму есть після закона соймового не лиш правом але й обовязком.

Із сеї постанови видно, що царске правительство числить ся поважно із Фінляндцями, які показали тільки гарту, що в найприкрійшу добу переслїдувань повибирали своїми послами тих мужів, яких ізза їхньої неподатливости супроти царских посїпак зустрінула опала. У вівторок прибуло до Або сїмох вигнанців кораблем із Швеции, щоб взяти удїл в нарадах гельзінсфорского сойму. Пятьом із них дозволено на основі наведеного царского указу від'їхати до Гельзінґсфорсу, але два мусїли із близше невідомих причин повертати до Швеции. Приїзд і від'їзд корабля дав привід до невгаваючих демонстраций. Публика зїмала оклики й сьпівала народні пісні.

Комерс акад. тов. „Союз“,

що відбув ся минувшої суботи, випав під кождим зглядом величаво. Зібрала ся тут майже цїла руска громада, так що саля була переповнена і богато гостий мусїло стояти або заняти місце в побічних убікациях. Між звиш 200 осіб численною громадою бачилисьмо передовсїм заступників універзитету: Его маґніфіценцию ректора д-ра Тарнавского, продекана д-ра Фрідваґнера і проф. унів. о. Еремійчука. Далї явили ся між богато иньшими: панї віцемаршалкова Смаль-Стоцка і панї Калїтовска з родинами, п. надсов. Ясеницкий і снятиньский адвокат і посол до галицкого сойму др. Могильницкий з родинами, сов. др. Филипович, інсп. Попович, др. Клим, директор Шпойнаровский, проф. Ю. Кобиляньский, Клим, Ісопенко, о. Семака, Кумановский, др. Галїп, кілька православних і гр. кат. сьвященників, майже всї рускі професори, місцеве і сусїдне учительство, чимало комілїтонів, між ними заступники жидівских акад. товариств „Zephirah“, „Hebronia“ і „Emunah“ і взагалї так богато пань і панів-приклонників „Союза“, що годї їх тут всїх вичислити. — Голова товариства канд. філь. П. Клим привитав щирими словами так численно зібраних гостий, висказав свою радість тому, що товариство може повеличати ся такою великою симпатиею між нашою громадою і перейшов до проґрамової бесїди, в якій між иньшим ось що сказав: „Наша проґрама коротка і ясна, уложена так, щоб дала зреалїзувати ся. Не обіцюемо блескучими фразами золоті гори, але тримаемо ся в рамах можливости. Ми стараемо ся плекати щире товариске житя в національнім дусї, підперати оден другого морально і матеріяльно і виробляти на підставі взаїменної щирости й любови гарні характери, так щоби кождий „Союзанин“ — занявши якесь місце в суспільности, — все і всюди виступав взірцевим характером людяного чоловіка і гідним сином України. Ми стараемо ся підперати змаганя руских товариств, що дбають про орґанізацию, добробит і просьвіту нашого народу. Наша проґрама приноровлена до нашої національної проґрами, котра старае ся дати народови хлїб, осьвіту і повну свободу. — Ми тримаемо ся принципів гуманности і закидуемо всякий переборщений шовінїзм, який не помогае, а тілько шкодить. Мусимо рішучо відкинути тут закид, себто наше товариство, се „горстка невдоволених ортодоксів“. Ми-ж не стоїмо так низько, щоб робити якісь подібні, чи територіяльні, чи релїґійні ріжницї. Ми числимо ся з кождим і стараемо ся наслїдувати слова нашого ґенія: Обнїмітеж, брати мої й найменьшого брата!“

О. Семака зазначив, що нарід почав був тратити довіре до академічної молодїжи, а що послїдними часами зачав знов вірити в молодїж, се передовсїм заслуга „Союза“. Бесїдник побажав іменем рускої громади товариству як найкрасшого розвитку й пив за здоровля „Союзанів“. — О. Маланчук з Лукавця підніс красними словами хвальні заслуги нашої провінціональної інтелїґенциї, себто нашого учительства, запятнив брак руского щирого духовеньства й підніс тост на богословів, які гуртують ся в „Союзі“. Надсовітник і громадский радний Ясеницкий передав іменем голови міста Чернівців „Союзови“ щирий привіт, а студ. богосл. І. Радик підніс в красній промові заслуги старших членів товариства, т. зв. „старих хат“, які завсїгди підперали товариство як морально так і матеріяльно, і підніс на їх здоровля тост, на який відповів іменем численно прибулих „старих хат“ директор ґімназиї Шпойнаровский завзиваючи своїх молодих „товаришів“ до дальшої витревалої працї. Відтак забрав слово адв. др. Галїп („стара хата“) зазначив що відновлене „Союза“ означае початок періоду молодої Буковини, т. е нової україньскої суспільности, котра виступае на історичну арену яко провінциялльна одиниця. Треба зазначити, що відновлене „Союза“ не мае найменьшої буковиньско сепаратистичної закраски, але е тілько виразом самосвідомости Буковинців, котрі хотять не тратячи своеї буковиньскої індівідуальности працювати для великої України і, котрі живо відчувають свою едність з братами, що борють ся з ляцкою, російскою і мадярскою нївеляціею. Коли пробудить ся національна свідомість в поодиноких україньских краях, тодї оживе вся Україна! — Студ. філь. П. Міґуля підніс в красній німецкій бесїдї тост на універзитет, на який відповів в щирій німецкій бесїдї ректор др. Тарнавский (румун) і закінчив по руски: „Кінчу свою бесїду щирим желанем, щоб Ви, дорогі „Союзани“, розвивали ся як найкрасше, в честь нашої „alma mater“ і на хосен і добро Вашого народу! „Союзови“ многая лїта!“ — Студ. прав І. Цурканович виголосив бесїду в честь комілїтонів, на що відповіли з „Zephirah“ канд. прав Кінсбрунер, з „Hebronia“ студ. прав Пілпель а з тов. „Emunah“ студ. філь. Тавбес. Посол др. Могилницкий схарактеризував яскравими словами недолю руского народу і заохочував горячими словами своїх „братів синів“ — як він Союзанів назвав — до невтомимої працї. По бесїдї в честь і славу красного пола, виголошений студ. богосл. В. Карбулицким зложив „Союзови“ щирий привіт надучитель Іля Ілюк з Кичери іменем нашого славного учительства. По відчитаню привітних телеґрам і щирій подяцї ласкавій громадї, що звеличали своїм прибутем се сьвято, заключив голова товариства офіцияльну часть. — Неофициальна часть тривала під вмілим провод. др. Фрідваґнера, др. Могильницкого і др. Кобиляньского в милій забаві при сьпівах і веселих, гуморестичних бесїдах аж до раня, коли то весело настроена із такого сьвята вдоволена громада розійшла ся, щоб в „Café Habsburg“ знов зійти ся.

На се сьвято прибули між иньшими привітними письмами і сї телеґрами:

Віденъ: Жалуем, що не можем бути участниками вашого сьвята. Бажаем найкрасшого розвитку для добра руского народу. *Василько, Стоцкий.*

Серет: Перешкоджений приїхати, але я духом з Вами. Прийміть щирий привіт від бувшого товариша! Боріть ся за руску ідею і руский нарід, а будучність наша! *Посол Малик.*

Заставна: Щире „помагай Біг“ до дальшого розвитку в честь руского народу. На жаль не можу сам явити ся. *о. Теофіль Драчиньский.*

Стефанівка: На жаль не можу прибути, службово перешкоджений. Засилаю проте симпатичним „Союзанам“ сердечні поздоровленя. Духом з Вами! *о. Калинюк.*

Банилів: Приїхати не можу! Проте бажаю Вам найлїпшого успіху і веселої забави. Я духом з Вами. *о. Лаза.*

Кіцмань: Розвивай ся, ой ти старий дубе! *Ольга Семака.*

Радівці: З нагоди сьвяткованя 59. семестру засилае ветеран „Союза“ з 1880. року щирий привіт: Многая лїта Союзанам, що воскресили „Союз“. *Аптикар Іван Ступницкий.*

Кіцмань: Vivat, crescat, floreat „Союз“! *Шорш.*

Учасник.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 8. грудня 1904.

Святоандріївскі вечерницї із богатою програмою, яку оповістимо в другім числї, відбудуть ся в сали „Нар. Дому“ в Чернівцях дня 12. с. м. Поки що подамо лише, що в еї склад входить аматорска вистава.

Звичайні загальні збори товариства „Власна Поміч“, рускої каси щадничо-позичкової в Лужанах стоваришеня зареестр. з необмеженою порукою відбудуть ся в недїлю дня 18. грудня с. р. о 2 ій год. по полудни в домі п. Романа Мошука з слїдуючим порядком дневним: 1. Звіт з дїяльности старшини за час від 6. марта 1904 р. 2. Звіт касовий. 3. Вибір нової старшини і ради надзорчої. 4. Вільні внесеня і евентуалія. — За старшину: *Іван Бережан*, заступник голови.

Перші загальні збори тов. „Січ“ в Станівцях долїшних (в містї) заповіджені на 11. с. м. відбудуть ся аж пізнїйше.

† Бронислав Салїс надучитель в Виженцї помер дня 4. с. м. по короткій але тяжкій недузї в 56-ім роцї житя. В. е. п.!

Із ради мійскої. Вівторкове засїдане зійшло на інтерпеляциях і наглячих внесенях, що між иньшими порушили також будову людової парнї запроектованої кн. Гогенльоге. На тім засїданю вибрано ще д-ра Цуркана головою виборчої комісиї, що мае перевести доповняючий вибір двох радних, які припадають на д. 14. грудня.

Отворене новозаснованої читальнї „Руска Бесїда“ в Шипотї н./С. відбуде ся дня 19. грудня н. с. с. р. в день св. Николая о 3 ій годинї по обідї в шкільнім будинку, на котре запрошуе ся отсим передовсїм відпоручників центрального тов. „Руска Бесїда“ в Чернівцях і всїх щирих земляків. — За комітет: *Михайло Дашкевич.*

Із судової салї. Перед львівскою апеляциею відбула ся сими днями розправа спричинена відкликом звісного із афери із ґр. Мілевским, п. Емануїла Барбера. Він находить ся — як звісно — під кураделею і вже від довшого часу робив заходи, щоб надопікунчий суд в Сучаві зніс установлену куратолю. Та се до бажаної цїли не довело. Суд апеляцийний у Львові відкинув відклик зладжений Барберовим заступником і засудив масу опікунчу на поношене коштів спору. На розправі був присутним також опікун Барбера, сучавский адвокат др. Гуртіґ.

Із кругів церковних. Его ц. к. Величество цїсар дозволив щоб нововибудовану гр. прав. церкву в Лукавци долїшнім н. С. висьвячено під назвою: „Ювилейна церква 75. уродин цїсаря Франца Йосифа І.“ При тій нагодї годить ся згадати, що се вже третий дім Божий в Лукавци вибудований заходами тамошного пароха о. ексарха Віктора Захаровского. Із нагоди укінченя будови сеї церкви уладили лукавецкі громадяни д. 24. м. м. свому пароховн сердечну овацию із смолоскипним походом та передачию хлїба й соли. В той спосіб відвдячували ся они свому пароховн за те, що він хоч родом Волох помимо добре звісних струй нетерпимости, які нуртують теперішне духовеньство, зумів удержати добрі зносини із своїми рускими громадянами. Лукавець завдячуе о. Захаровскому не лиш нові церкви, о що він подбав як сьвященик; він потрудив ся також около розширеня місцевої школи та будови нового шкільного будинку. Дві рускі читальнї і райфайзеньска каса — се також овочі его спонуки. О. Захаровский своею дїяльностию при теперішнім настрою консисториї прямо білий крук серед волоского духовеньства. Шкода лиш що таких миролюбивих людий між ним так мало, за теж тим цїннїйші хвальні виїмки.

В Лашківцї — як нам пишуть — вибух дня 4. грудня с. р. около 10. год. в ночи огонь в загородї Баланецкого Кифи. Нїм люди позбігали ся, огонь обняв цїлу стодолу із збіжем і перекинув ся вже на хату. При енерґічнім і скорім зарядженю надучителя В. Івасюка і за помочию сикавки, з котрою люди не могли з початку дати собі ради, удало ся з великим трудом огонь на хатї погасити. Відтак взяли люди ся до гашеня стодоли і не дали огневи розширити ся. Будинки були забезпечені а збіже нї. Причина огню незвісна, а однако сам з себе огонь не повстав. — Не злишним буде згадати, що як якому погорілому господареви ходить о те, щоби причина огню не конче виходила на верх, в такім разї каже, „що се зірниця спала з неба і запалила“.

Російский шпіон в Парижі. Як доносить „Züricher Post“, добачили російскі социялїсти-еміґранти, що зібрали ся тут на збори, що тіж ними находив ся російский тайний аґент, що мав в Кишиневі орґанїзувати протижидівскі розрухи. Его схоплено і віддано в руки полїциї, причім стверджено, що він зове ся Сімйонов і походить з Самари.

На комерсї акад. тов. „Союз“ забув хтось пару „Schneeschuhe“. Відобрати мож в товаристві при вул. Бальша ч. 13.

Кн. Мещерский в арештї. Повітовий суд в Петербурзї засудив редактора „Ґражданїна“ кн. Мещерского на два тижнї арешту за кидане полїтичних підозрінь на звісного маршалка орельскої шляхти Стаховича, нелюбого автократиї із за его становища супроти переслїдувань російских інновірцїв. Арешт відсидить князь Мещерский на головнім одваху.

Дрібні вісти. Між французкими послами Жорезом і Деруледом відбув ся в Сен Себастіян двобій, але покінчив ся без розливу крови. — Бася Болеснюк замешкала при ул. Зоряній ч. 9 кинула ся в самоубійчім намірі до керницї, але еї завчасу відратовано. — У вівторок перевезено до шпиталю 22-лїтну жидівку Іловіч, яка ходила „площею водограїв“, даючи обяви божевілля. Вона мае походити з Росиї, і за своїм мужем зайшла до Путни, та через побої, яких дізнавала від мужа зійшла з ума.

НАУКА, ШТУКА І ЛЇТЕРАТУРА.

Концерт „Бук. Бояна“ відбуде ся вже в суботу дня 10. грудня в сали музичного товариства при співучасти надворного сьпівака румуньского короля, барітонїста М. Уляновского і учениці віденьскої консерваториї п-ни Бухер, під артистичною управою проф. Ант. Коллера з отсею програмою: 1. Н. Вахнянин „Наша жизнь“ хор мужеский з дуетом сольових сьпіваків о. А. Бучка і п. Модеста Левицького; а) Р. Штраус „Traum durch die Dämmerung“. 2. б) Г. Вольф „Verborgenheit“, в) Гільдах „Der Lenz“ М. А. Уляновський. 3. І. Загар „Vecer na Savi“ мішаний хор. 4. М. Лисенко „Grand Polonaise“ As-Dur фортепян сольо п-на Г. Бухер. 5. Томасо Джордано „Caro mio ben“ М. А. Уляновський. 6. Д. Січиньский „Лічу в неволї“ хор мішаний в супроводї фортепяна з сольом теноровим М. Левицького. 7. а) 1. Кавадія „Despărțirea“ б) Тахе Попеску „Dute dor — la badea'n sin“ в) М. Лисенко „Ой чого ти почорнїло“ г) М. Лисенко „Гетьмани, Гетьмани“ М. Уляновского. 8. М. Лисенко „Нехай же нас Бог ратуе“ пісня цехових братчиків на Волинї з 14. віку, хор муж. в супроводї фортепана. Сольо барітонове п. Ом. Ярмолович. 9. Р. Ваґнер Пісня прях із другого акту опери „Заклятий Голяндець“ хор жіночий в супроводї фортепяна. Сольо Сенти — Г. Бухер, сольо Мариї — Йосифа Луцька. Цїни місць: Льожа 16 кор., фотелї в двох перших рядах 5 кор., в дальших 4 кор., крісло 3 кор. Вступ на салю 1 кор. 50 с. білет студентский для чужих 1 кор. для наших 50 сот. Цїни розуміють ся без податку. Білети продають ся в складї музикаліїв Ем. Розенцвайґа ул. Паньска ч. 9. а в день концерту при касї. — Звертаемо увагу патріотів з провінциї, що мало хто з них замовив собі білет. Просимо поспішити ся з замовленями поки ще час, щоби не було так, як на концерт Лисенка, що не мали де сидїти. Тепер вже е лише ще 3 льожі вільні, а перший ряд фотелїв вже цїлком розпроданий.

Із концертової салї. В понедїлок відбуде ся в музичній сали концерт славного сьпівака Бронислава Губермана, а у вівторок концерт сьпівачки Cervi.

Гектор Джіякомелї один із найславнїйших малярів птахів помер в Парижи. Був родом із Італїї, але себе числив до Французів. Ілюстровав також природописні твори й сьвяте письмо.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає Іван Захарко.
З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Захарка.